

Цитування:

Пивоварова К. В., Матузко О. А. Основні етапи театральної режисерської діяльності Миколи Мерзлікіна. *Мистецтвознавчі записки*: зб. наук. праць. Вип. 37. Київ: ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 228-233.

Pivovarova K., Matuzko A. (2020). The main stages of theatrical directorial activity of Nicolai Merzlikin. *Mystetstvoznavchi zapysky*: zb. nauk. prats', 37, 228-233 [in Ukrainian].

Пивоварова Катерина Валентинівна,
викладач кафедри режисури та майстерності
актора Київського національного університету
культури і мистецтв
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3946-2475>
yalunka-mirk@ukr.net

Матузко Олександр Аркадійович,
викладач кафедри режисури та майстерності
актора Київського національного університету
культури і мистецтв
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5972-8560>
ma-16@i.ua

ОСНОВНІ ЕТАПИ ТЕАТРАЛЬНОЇ РЕЖИСЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МИКОЛИ МЕРЗЛІКІНА

Метою даного дослідження є вивчення основних етапів театральної режисерської діяльності Миколи Мерзлікіна. **Метод дослідження** базований на історичному, системному та інформаційному підходах, методах аналізу і синтезу. **Наукова новизна.** Проаналізований у статті матеріал дає загальне уявлення про основні етапи театральної режисерської діяльності видатного українського режисера і педагога Миколи Мерзлікіна. В статті також розглянуто обставини формування М. Мерзлікіна як театрального режисера, показано вплив школи Л. Курбаса, школи М. Верхацького, а також досвіду постановки інших мистецьких видовищних форм. **Висновки.** У статті здійснено загальний системний огляд основних періодів театральної режисерської діяльності видатного українського режисера, актора і педагога Миколи Мерзлікіна й виділено наступні важливі етапи. 1958–1964 роки – навчання в Київському інституті театального мистецтва, набуття досвіду і постановка перших вистав. 1964–1967 роки – робота режисером-постановником Жданівського (Маріупольського) Російського драматичного театру та практика у постановці нетеатральних мистецьких видовищ. 1967 – 1970 роки – робота режисером-постановником Київського ТЮГу. 1970 – 1977 роки – робота в кінематографі та у Театрі-студії кіноактора. 1977 – 1985 роки – робота головним режисером Київського ТЮГу та головним режисером Київського Молодіжного театру. 1985 – 2006 роки – робота головним режисером Державного музичного театру для дітей та юнацтва в Києві. Кожний етап діяльності М. Мерзлікіна супроводжувався черговими шуканнями, переходом на якісно новий рівень творчої режисерської роботи через накопичення досвіду і відкриття нових граней режисерської професії.

Ключові слова: Микола Мерзлікін, режисер, театр, вистава, театральний режисер.

Пивоварова Катерина Валентиновна, преподаватель кафедры режиссуры и мастерства актера Киевского национального университета культуры и искусств; Матузко Александр Аркадиевич, преподаватель кафедры режиссуры и мастерства актера Киевского национального университета культуры и искусств

Основные этапы театральной режиссерской деятельности Николая Мерзликина

Целью данного исследования является изучение основных этапов театральной режиссерской деятельности Николая Мерзликина. **Метод исследования** базируется на историческом, системном и информационном подходах, методах анализа и синтеза. **Научная новизна.** Проанализированный в статье материал дает общее представление об основных этапах театральной режиссерской деятельности выдающегося украинского режиссера и педагога Николая Мерзликина. В статье также рассмотрены обстоятельства формирования Н. Мерзликина как театрального режиссера, показано влияние школы Л. Курбаса, школы М. Верхацкого, а также опыта постановки других творческих зрелищных форм. **Выводы.** В статье осуществлен общий системный обзор основных периодов театральной режиссерской деятельности выдающегося украинского режиссера, актера и педагога Николая Мерзликина и выделены следующие важные этапы. 1958 – 1964 годы – учеба в Киевском институте театрального искусства, приобретение опыта и постановка первых спектаклей. 1964 – 1967 годы – работа режиссером-постановщиком Ждановского (Мариупольского) Русского драматического театра и практика в постановке нетеатральных художественных зрелищ. 1967 – 1970 годы – работа режиссером-постановщиком Киевского ТЮЗа. 1970 – 1977 годы – работа в кинематографе и в Театре-студии киноактера. 1977 – 1985 годы – работа главным режиссером Киевского ТЮЗа и главным режиссером Киевского Молодежного театра. 1985 – 2006 годы – работа главным режиссером Государственного музыкального театра для детей и юношества в Киеве.

Каждий этап деятельности Н. Мерзликина сопровождался очередными поисками, переходом на качественно новый уровень творческой режиссерской работы из-за накопления опыта и открытия новых граней режиссерской профессии.

Ключевые слова: Николай Мерзликин, режиссер, театр, спектакль, театральный режиссер.

Pivovarova Katerina, lecturer of the department of the direction and actor's mastery in Kyiv National University of Culture and Arts; Matuzko Alexander, lecturer of the department of the direction and actor's mastery in Kyiv National University of Culture and Arts

The main stages of theatrical directorial activity of Nicolai Merzlikin

The purpose of the article is to study the main stages of the theatrical directorial activity of Nicolai Merzlikin. **The methodology** is based on historical, systemic, and informational approaches, methods of analysis and synthesis. **Scientific novelty.** The material analyzed in the article gives a general idea of the main stages of theatrical directorial activity of an outstanding Ukrainian theater director Nicolai Merzlikin. The article also deals with the circumstances of the formation of Merzlikin as a theater director, shows the influence of the school of L. Kurbas, the school of M. Verhatsky, as well as the experience of staging other creative spectacular forms. **Conclusions.** The article provides a general systematic review of the main periods of theatrical directorial activity of the outstanding Ukrainian theater director, actor and educator Nicolai Merzlikin and highlights the following important stages. 1958-1965 – studied at the Kyiv Institute of Theater Arts, gained experience of staging the first plays. 1964-1967 – worked as the director of the Zhdanovsky (Mariupol) Russian Drama Theater and practiced in staging non-theatrical art shows. 1967-1970 – worked as a director of the Kyiv Youth Theater. 1970-1977 – worked in the cinema and in the Theater-Studio of a film actor. 1977-1985 – worked as the main director of the Kyiv Theater of a young spectator and the main director of the Kyiv Youth Theater. 1985 – 2006 - worked as the main director of the State Musical Theater for Children and Youth in Kyiv. Each stage of N. Merzlikin's activity was accompanied by another search, a transition to a qualitatively new level of creative directorial work due to the accumulation of experience and the discovery of new faces of the directorial profession.

Key words: Nicolai Merzlikin, director, theater, director's method, theater play, theater director.

Актуальність теми дослідження та аналіз досліджень і публікацій. Актуальність дослідження режисерської діяльності Миколи Мерзлікіна не викликає сумніву у контексті вивчення історії українського театру радянського та пострадянського періоду і формування української театральної режисерської педагогічної школи. Микола Іванович Мерзлікін – наслідувач традицій курбасівської школи, учень Михайла Верхацького, театральний новатор, режисер-шістдесятник, педагог, актор, Заслужений діяч мистецтв УРСР (1979), Народний артист України (2002), лауреат премії ім. М. Садовського Національної спілки театральних діячів України (1998), лауреат Державної премії України ім. Т. Шевченка (1999). Його режисерська діяльність досі залишається однією з найменш вивчених в історії українського театру радянського та пострадянського періоду.

У 2016 році вийшла друком єдина книга, присвячена М. Мерзлікіну, – «Микола Мерзлікін: пошук досконалості». У ній зібрані з різних видань різнопланові матеріали про життя, творчість, педагогічну діяльність М. Мерзлікіна: спогади про майстра його колег, однодумців, учнів, мистецтвознавчі нариси, статті та інтерв'ю. Зокрема, про режисерську творчість М. Мерзлікіна писали С. Васильєв, В. Гайдабура, В. Жежера, М. Жулинський, А. Підлужна та інші; загалом його режисерську діяльність раннього періоду почасти вивчав Ю. Богдасhevський; про окремі аспекти режисерської діяльності та місце

режисерського доробку М. Мерзлікіна в історії українського театру писали науковці та мистецтвознавці: Л. Дашківська, В. Заболотна, Г. Липова, Д. Чайковський та інші. Окремі аспекти педагогічної діяльності М. Мерзлікіна розглядалися, зокрема, у статтях О. Безручком, В. Вітром, Л. Наумовою та іншими. Однак ці матеріали здебільшого представляють собою поодинокі розвідки, відтак весь існуючий масив матеріалів потребує подальшої систематизації й комплексного структурного вивчення.

Отже, потребує системного вивчення і тема основних етапів театральної режисерської творчості Миколи Мерзлікіна. Його творчий шлях був нерівним. Режисеру доводилося працювати у різних театрах і в різних напрямках театральної і видовищної режисури. Уся сума творчих надбань уміло застосовувалася ним у подальших творчих проектах.

Виклад основного матеріалу. В 1958 році Микола Мерзлікін вступив на акторський курс. Під час навчання було реабілітовано Леся Курбаса, тому Михайло Верхацький, майстер курсу, уже відкрито оповідав про традиції школи, заснованої Л. Курбасом, наводив численні приклади з курбасівських вистав. Як зазначає сам М. Мерзлікін, «перші студентські уроки про Л. С. Курбаса все ж таки найдорожчі і, як кажуть, на все життя. Вони, мабуть, увійшли до царства нашої підсвідомості» [8, 192]. Все своє життя Микола Мерзлікін з величезною теплотою згадував свого учителя, став натхненним ініціатором вечорів

пам'яті та видання книги до його століття. Традиції школи Л. Курбаса М. Мерзлікін взяв за основу власної викладацької діяльності, і, безперечно, вона мала безпосередній вагомий вплив на усю його творчість.

«Ще під час навчання в Київському інституті театрального мистецтва імені Карпенка-Карого привертали увагу студентські роботи Мерзлікіна. І не сенсаційністю – годі було там шукати примхливу форму, приголомшуючі мізансцени. Приваблювали вони насамперед намаганням повніше розкрити задум автора п'єси, вмінням працювати з актором. Ці якості молодого режисера і знадобилися при постановці спектаклю за п'єсою Івана Тургенєва “Нахлібник”» [1, 183–184]. Юрій Богдашевський звертає увагу на те, що ще у згаданій ним студентській виставі «Нахлібник» М. Мерзлікін відстояв власне призначення виконавця головної ролі, яке керівники «вважали неприпустимою помилкою». Тому і особливо несподіваним видався успіх виконавця головної ролі після показу вистави.

Дипломна вистава була здійснена майбутнім режисером в Миколаївському драматичному театрі ім. В. Чкалова. Керівництво запропонувало йому поставити казку «Червона квіточка» С. Аксакова із призначеними на ролі акторами, не зайнятими у поточному репертуарі. Відтак режисер «на репетиціях намагався вдихнути віру в акторів, яких уже встигли записати до безперспективних, а у вільний час заходив до виробничих цехів і як з рівний з рівними ділився з робітниками своїми задумами» [1, 186]. Вистава засвідчила професіоналізм молодого режисера. Діти були у захопленні від неї й фахівці оцінили її достатньо високо.

По закінченні режисерського факультету Київського інституту театрального мистецтва в 1964 році М. Мерзлікін став працювати режисером-постановником Жданівського (Маріупольського) Російського драматичного театру. Тут він почав свою роботу знову з постановки казки, побудованої на комі-перм'яцькому епосі – «Дочка сивого туману» О. Сторожева. Пізніше поставив виставу за О. Арбузовим «Мій бідолашний Марат». Не зважаючи на те, що з акторами молодий режисер одразу знайшов спільну мову, йому довелося залишити театр в 1965 році через непорозуміння з керівництвом. І на кілька років М. Мерзлікін залишився без театральної практики.

Та і в цей час для молодого режисера знаходиться інакша робота. Він був режисером урочистого концерту на XX з'їзді ЛКСМУ. При постановці довелося застосовувати весь арсенал театрального режисера: «вимагалось з мінімумом

текстового матеріалу відтворити весь шлях передового загону молоді. Довелося вводити пантоміму, широко використовувати світлові ефекти, підібрати відповідну музику» [1, 186–187]. Та старання молодого режисера були виправданими – успіх концерту перевершив усі сподівання.

Так, Микола Мерзлікін став відомим не тільки як театральний режисер, а й як постановник концертних програм і видовищ. Ю. Богдашевський, між іншим, зазначає, що народження популярного вокально-естрадного ансамблю української радянської пісні «Мрія» також відбулося не без участі Миколи Мерзлікіна. Він був також режисером свята радянсько-монгольської дружби, кількох масових вистав на стадіонах УРСР.

За таких обставин, з урахуванням різнопланового режисерського практичного досвіду формувалася творча індивідуальність режисера Миколи Мерзлікіна.

З 1967 по 1970 рік він повернувся до театральної практики і працював режисером-постановником Київського ТЮГу на Липках. Саме тут він показав себе неординарним талановитим театральним режисером. В цей період були поставлені такі яскраві вистави як «Пляшечки» О. Хмелика (1966), «Сто тисяч» І. Карпенка-Карого (1968), «Чортів млин» І. Штока та Я. Дрди (1969).

Режисерські пошуки Миколи Мерзлікіна у ТЮГу у виставі «Пляшечки» уже у той час відзначив театральний критик Юрій Богдашевський в своєму огляді в газеті «Культура і життя». Він написав про вистави молодих, де поруч з режисерськими пошуками Миколи Мерзлікіна в Києві аналізував також творчі експерименти Сергія Данченка і Романа Віктюка у Львові [10, 67]. Через два роки, в 1969 році, той саме Ю. Богдашевський став автором докладної статті про М. Мерзлікіна у збірці нарисів про талановиту мистецьку молодь України «Ваш вихід».

Як зазначає, наприклад, Д. Чайковський у своїй книзі «Режисерський задум вистави. Допоміжні матеріали для вивчення однієї з основних проблем режисерської творчості», пишучи про театральне мистецтво України кінця 60-х років «У Київському театрі юного глядача рутинну театральну ситуацію, наприклад, руйнував молодий режисер-шестидесятник Микола Мерзлікін. Він категорично відмовлявся від побутового вирішення вистави “Сто тисяч” І. Карпенка-Карого» [11].

З 1970 по 1977 рік М. Мерзлікін знову бере паузу у своїй діяльності як суто театрального

режисера. В цей період він працював режисером і актором Київської кіностудії ім. О. Довженка. На кіностудії діяв Театр-студія кіноактора, куди його запросили режисером. Там ним було поставлено «На полі крові» Л. Українки, «Канте хондо» Ф.Г. Лорки. Саме в цей період М. Мерзлікін знімається в фільмах у різних режисерів: Анатолія Буковського, Тимура Золоєва, Олексія Мішуріна, Миколи Рашеєва.

У 1977 році він знову повернувся до Київського ТЮГу вже в якості головного режисера, яким працював тут до 1983 року.

Як зазначає В. Заболотна про цей період: «Саме в мерзлікінські часи ТЮГ набирає нових мистецьких і філософських обертонів» [3, 78]. Саме він привів до театру талановиту молодь і зумів розкрити як молодих, так і старших, уже досвідчених акторів. У цей час під патронажем М. Мерзлікіна тут почали працювати молоді талановиті режисери, зокрема, Микола Карасьов. Крім того, М. Мерзлікін розширив склад художньої ради театру, залучивши до неї «людей зі сторони» – критиків, драматургів; а також саме він брав у репертуар найгострішу сучасну драматургію. В цей час життя Київського ТЮГу стало дуже неспокійним, та надзвичайно цікавим (про що згадує також і тодішній актор ТЮГу В. Савчук [9]). Вистави викликали бурхливі дискусії і обговорення не тільки в Україні, а й за її межами, коли театр вирушав на гастролі.

Однією з найважливіших постановок цього періоду була вистава «Любов, джаз і чорт» Ю. Грушаса (1979), яка йшла у театрі 10 років. П'єса литовського драматурга в Україні була забороненою, як свідчить Віталій Савчук, і «Микола Іванович доклав багато зусиль, щоб одержати дозвіл на її постановку на сцені Київського ТЮГу» [9, 173].

«Трагований як трагедійний мюзикл, цей спектакль насичений драматургічною музикою, вокалізами, міським мелосом.

Вистава є, по суті, філософським шуканням істини, втіленим в образі Бети. Сценічна версія театру оспівує милосердя, чистоту, любов. Вона заперечує марність самопожертви» [2, 211].

Виставу М. Мерзлікіна «Любов, джаз і чорт» було визнано однією з кращих вистав Радянського Союзу на театральному фестивалі-огляді, присвяченому 60-річчю СРСР аж у 1982 році. Вона отримала Гран-прі на Першому всеукраїнському фестивалі молодіжних театрів у Сумах (1982), була удостоєна медалі ВДНГ України, Почесних дипломів міністерства культури Грузії та Білорусі.

Розмірковуючи про спонукання глядача до інтелектуального перегляду вистави, Г. В. Липова на прикладі іншої постановки М. Мерзлікіна цього

періоду доходить до висновку про естетичні та етичні засади творчості режисера. «У п'єсі «Планета Сперанта» О. Коломійця перша дія відбувається в часи Великої Вітчизняної війни. Всі герої гинуть. Друга дія – наші дні. На тому ж місці опиняються сучасні люди із своїми, уже іншими проблемами. Але це співставлення між двома діями – занадто далеке. М. Мерзлікін у своїй виставі у Київському ТЮГу ділить першу і другу дію на дрібні епізоди і будує спектакль на чергуванні сцен із першої і другої дії, тобто із різних часових періодів. В результаті цієї операції глядач уже не стежить ні за тим, хто ж залишиться в живих і виконає завдання у «військовому сюжеті», ні за тим, хто буде випробовувати на собі новий препарат у мирний час. Він співставляє ці дві ситуації, які тепер майже синхронно розвиваються на його очах, і бере із них те спільне, що у них є – надсюжетний зміст – роздуми про ціну життя і смерті, пози і справжнього героїзму, вибору і жертви.» [5, 249].

В цей період в ТЮГу М. Мерзлікіним були поставлені такі значні вистави як «Планета надій» О. Коломійця (1975), «Шрами» Є. Шабана (1978), «Барабанщиця» А. Салинського (1979), «Любов, джаз і чорт» Ю. Грушаса (1979), «Вибір» О. Дударєва (1982).

У 1983 році М. Мерзлікіна призначають головним режисером Київського Молодіжного театру, де він пропрацював до 1985 року. Як згадував сам М. Мерзлікін, перехід до Молодіжного театру не був цілковито його самостійним вибором. Його «запросили до міськкому партії і запропонували “зміцнити колектив Молодіжного”, бо становище там вважалося нестабільним, проблемним...» [7, 35]. Амбітний режисер прийняв виклик із творчим завзяттям... Нереалізованими у КМТ, за зізнанням самого М. Мерзлікіна, залишилися «Отак загинув Гуска», «Король Лір», а творчими успіхами стали «Джикетський маніфест» О. Чхайдзе (1983), «Стіна» Ю. Щербака (1984).

З 1985 року до 2006 року Микола Мерзлікін стає головним режисером Державного музичного театру для дітей та юнацтва в Києві. Це, схоже, було новим творчим викликом для режисера. І він невтомно, з учнівським азартом заповзято взявся вивчати нову для себе грань театральної режисури. «Раніше я працював у драматичному театрі – Київському ТЮГові. Звичайно, музика звучала в кожному спектаклі. Але суто музична режисура має свої специфічні особливості, як, власне, і музична драматургія. І я не соромлюсь признатися, що багато з них мені довелося відкривати для себе, освоювати вперше. Постановник опери не може йти тільки за лібрето

чи тільки за музикою – тут потрібен своєрідний сплав, художня єдність. Пошуки цієї єдності були радісними, як, взагалі, процес творчого пізнання» [4, 2], – зізнавався він, уже професійно сформований режисер драматичного театру.

Микола Мерзлікін у новому для себе напрямку поставив перед собою непрості завдання. Так він сам їх визначав для себе в інтерв'ю 1988 року: «Взагалі, проблема будь-якого музичного театру в тому, щоб не зробити з вистави – балетної чи оперної – просто концертного номера, в якому беруть участь видовишно, барвисто вбрані люди. Київський музичний розпочав своє існування не дуже давно. І розпочав його саме з усунення панівного стереотипу оперних та балетних вистав, в якому існує тільки музика для музики, в якому музичний театр перестає бути самим собою (тобто втрачає найпрекрасніше – казковість, коли ж немає дива – театром це назвати вже не можна), а набуває рис концертної організації. Музична драматургія мусить бути виявлена за законами сцени, конфлікти – напружені, веселі, сатиричні, іронічні – вирішені саме театральними засобами. Ось такий мистецький організм принесе користь для життя, для людей» [6, 42].

У Музичному театрі М. Мерзлікін поставив вистави: «Золотий олень» О. Костіна (1986), «Казка про царя Салтана» М. Римського-Корсакова (1987), «Казка про попа та наймита його Балду» Д. Шостаковича (1989), «Пастка для Відьми» І. Щербакіна за мотивами опери К. Стеценка «Івасик-Телесик» (1997), «Ріголетто» Дж. Верді (1999), «Заметіль» Г. Свиридова (2000), «Лісова пісня» за драмою-феєрією Л. Українки на музику М. Скорульського (2001), «Коцїй безсмертний» М. Римського-Корсакова (2002). Ще одна вистава була поставлена у цей період в Київському драматичному театрі ім. І. Франка – «Сава Чалий» І. Карпенка-Карого (1990).

За виставу «Пастка для Відьми» М. Мерзлікіна було відзначено Державною премією ім. Т. Г. Шевченка «за новаторське прочитання опери для дітей “Пастка для Відьми” у Київському дитячому музичному театрі». Вистава «Коцїй безсмертний» була удостоєна «Київської пекторалі».

Слід зазначити, що Микола Мерзлікін ніколи не обмежував поле своєї діяльності виключно роботою у театрі. Фактично усе своє життя він займався викладацькою діяльністю. Також він не полишав експериментів у інших напрямках режисерської творчості, в широкому сенсі – видовищної творчості: в постановці концертів, свят, вечорів, моновистав, камерних вистав і вистав для малої сцени. До участі у своїх

експериментах він залучав своїх студентів, однодумців, колег, акторів, художників, композиторів, професійних музикантів, співаків та оперних виконавців.

Наукова новизна. Проаналізований у статті матеріал дає загальне уявлення про основні етапи театральної режисерської діяльності видатного українського режисера і педагога Миколи Мерзлікіна. В статті також розглянуто обставини формування М. Мерзлікіна як театрального режисера, показано вплив школи Л. Курбаса, школи М. Верхацького, а також досвіду постановки інших мистецьких видовищних форм.

Висновки. У статті здійснено загальний системний огляд основних періодів театральної режисерської діяльності видатного українського режисера, актора і педагога Миколи Мерзлікіна й виділено наступні важливі етапи.

1958 – 1964 роки – навчання в Київському інституті театрального мистецтва, набуття досвіду і постановка перших вистав.

1964 – 1967 роки – робота режисером-постановником Жданівського (Маріупольського) Російського драматичного театру та практика у постановці нетеатральних мистецьких видовищ.

1967 – 1970 роки – робота режисером-постановником Київського ТЮГу.

1970 – 1977 роки – робота в кінематографі та у Театрі-студії кіноактора.

1977 – 1985 роки – робота головним режисером Київського ТЮГу та головним режисером Київського Молодіжного театру.

1985 – 2006 роки – робота головним режисером Державного музичного театру для дітей та юнацтва в Києві.

Кожний етап діяльності М. Мерзлікіна супроводжувався черговими шуканнями, переходом на якісно новий рівень творчої режисерської роботи через накопичення досвіду і відкриття нових граней режисерської професії.

Література

1. Богдашевський Ю. Режисер. Ваш вихід. Київ: Молодь, 1969. С. 183–189.
2. Дашківська Л. А. Ідейно-естетичні шукання в сучасному українському театрі. Режисура українського театру. Традиції і сучасність: Зб. наук. праць. АН УРСР. Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Т. Рильського. Київ: Наукова думка, 1990. С. 173–244.
3. Заболотна В. Траєкторія покликання. Микола Мерзлікін: пошук досконалості. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. С. 78–79.
4. І казковий, і реальний. Театрально-концертний Київ. 1987. № 6. С. 2–4.

5. Липова Г. В. Основні тенденції еволюції художніх засобів в українському театрі 70-х років. Режисура українського театру. Традиції і сучасність: Зб. наук. праць. АН УРСР. Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Т. Рильського. Київ: Наукова думка, 1990. С. 245 – 268.

6. Мерзлікін М. Музика в дитячому театрі. Микола Мерзлікін: пошук досконалості. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. С. 41–43.

7. Мерзлікін М. Ніагара (про роботу в Молодіжному театрі). Микола Мерзлікін: пошук досконалості. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. С. 35 – 37.

8. Мерзлікін М. Хай не зупиниться річка. Михайло Верхацький. 100. (Лабінський М., упоряд.) Київ: Проза, 2004. С. 191 – 196.

9. Савчук В. Траєкторія покликання. Микола Мерзлікін: пошук досконалості. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. С. 169 – 178.

10. Танюк Л. Про Миколу Мерзлікіна (зі щоденників). Микола Мерзлікін: пошук досконалості. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. С. 65 – 68.

11. Чайковський Д.С. Режисерський задум вистави. Допоміжні матеріали для вивчення однієї з основних проблем режисерської творчості. Навчальний посібник [Електронний ресурс]. Ужгород, 2002. 98с. Режим доступу: biog.in.ua/rejisersekij-zadum-vistavi.html

References

1. Bogdashevsky, Yu. (1969). Mykola Merzlikin: Your exit. Kyiv: Molodj [in Ukrainian].

2. Dashkivsjka L. A. (1990). Ideological and aesthetic searches in contemporary Ukrainian theater. Directing Ukrainian theater. Traditions and modernity: Collection of scientific works. AN URSR. Inst. of Art, Folklore and Ethnography. M.T. Rylsky. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

3. Zabolotna V. (2016). Vocation trajectory. Mykola Merzlikin: the search for excellence. Kyiv: Publishing House "Kyiv-Mohyla Academy" [in Ukrainian].

4. And fabulous, and real. (1987). Theatrical and concert Kiev, 6, 2-4 [in Ukrainian].

5. Lypova Gh. V. (1990). The main trends of the evolution of artistic means in the Ukrainian theater of the 70's. Directing Ukrainian theater. Traditions and Modernity: Coll. of sciences. wash. AN URSR. Inst. of Art, Folklore and Ethnography. M.T. Rylsky. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

6. Merzlikin M. (2016). Music in children's theater. Mykola Merzlikin: the search for excellence. Kyiv: Publishing House "Kyiv-Mohyla Academy" [in Ukrainian].

7. Merzlikin M. (2016). Niagara (about working at the Youth Theater). Mykola Merzlikin: the search for excellence. Kyiv: Publishing House «Kyiv-Mohyla Academy» [in Ukrainian].

8. Merzlikin M. (2004). Don't stop the river. Mykhajlo Verkhacjkyj. 100. (Labinsjkyj M., order.) Kyiv: Proza [in Ukrainian].

9. Savchuk V. (2016). Vocation trajectory . Mykola Merzlikin. Kyiv: Publishing House "Kyiv-Mohyla Academy" [in Ukrainian].

10. Tanyuk, L. (2016). About Mykola Merzlikin (from diaries). Mykola Merzlikin: Search for perfection. Kyiv: Publishing House "Kyiv-Mohyla Academy", 65-68 [in Ukrainian].

11. Tchaikovsky, D.S. (2002). The director's idea of the performance. Auxiliary materials for studying one of the main problems of directing creativity. Uzhgorod: Textbook . 98[in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 17.02.2020

Прийнято до публікації 28.03.2020